

Strona Główna > ... > Sprawy Rodzinne I Dziedziczenie > Własność W małżeństwie I związkach Partnerskich > Małżeńskie Ustroje Majątkowe > Belgium

Małżeńskie ustroje majątkowe

Autor treści:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Czy w tym państwie członkowskim obowiązuje ustawy małżeński ustrój majątkowy? Jaka jest jego treść?

Małżonkowie, którzy nie zawarli umowy małżeńskiej (*huwelijkscontract/convention matrimoniale*), podlegają ustawowemu ustrojowi majątkowemu od dnia zawarcia małżeństwa. Ustrój ten przewiduje wspólność majątku nabytego po zawarciu małżeństwa.

W ustawowym ustroju majątek małżonków dzieli się na trzy kategorie. Wyróżnia się dwie kategorie majątku osobistego należącego do poszczególnych małżonków: cały majątek posiadany przed zawarciem małżeństwa oraz cały majątek nabyty w drodze dziedziczenia lub darowizny w trakcie trwania małżeństwa lub majątek zastępujący ten majątek (art. 2.3.17–2.3.21 kodeksu cywilnego – *Burgerlijk Wetboek/Code civil*). Niektóre składniki majątku lub prawa majątkowe uznaje się za osobiste niezależnie od tego, kiedy zostały nabyte, chociaż konieczna może być płatność wyrównawcza do majątku wspólnego, jeżeli do nabycia tych składników majątku lub praw wykorzystano środki wspólne. Dotyczy to między innymi rzeczy należących do majątku osobistego każdego z małżonków, odzieży i przedmiotów osobistego użytku, uprawnień emerytalnych itp. (pełna lista znajduje się w art. 2.3.18 i 2.3.19 kodeksu cywilnego). Trzecia kategoria dotyczy majątku wspólnego i obejmuje między innymi wszystkie dochody – zarówno z tytułu wykonywania zawodu, jak i uzyskane z majątku osobistego każdego z małżonków, a także majątek nabyty za wynagrodzeniem w trakcie trwania małżeństwa (art. 2.3.22 kodeksu cywilnego).

2 Jak małżonkowie mogą zorganizować swoje stosunki majątkowe? Jakie są w tym przypadku wymogi formalne?

Małżonkowie mogą wybrać małżeński ustrój majątkowy, zawierając umowę małżeńską. Zgodnie z prawem belgijskim możliwe formy małżeńskiego ustroju majątkowego to rozdzielność majątkowa (*scheiding van goederen/séparation des biens*) (z klauzulą rozliczeniową – *clause compromissoire/verrekenbeding* – lub bez niej) albo wspólność majątkowa (*algehele gemeenschap van goederen/communauté universelle*).

Ustrój rozdzielności majątkowej (art. 2.3.61–2.3.77 kodeksu cywilnego) dotyczy tylko dwóch rodzajów majątku: majątku należącego do jednego z małżonków i majątku należącego do drugiego małżonka. Dochody każdego z małżonków pozostają odrębne, co oznacza, że mogą oni swobodnie nimi dysponować. Nie oznacza to jednak, że małżonkowie, którzy zdecydowali się na rozdzielność majątkową, nie mogą posiadać wspólnego majątku. Wspólny majątek nie jest traktowany jako majątek wspólny, ale jako „niepodzielny”, w związku z czym zastosowanie mają do niego przepisy prawa powszechnego dotyczące współwłasności (art. 3.68 i nast. kodeksu cywilnego). W tym ustroju uznaje się również szczególny status domu rodzinnego. Małżonkowie mogą zdecydować się na ścisły podział majątku (*zuivere scheiding van goederen/séparation de biens pure et simple*), lecz mogą również zawrzeć klauzule dodatkowe zapewniające pewien stopień odpowiedzialności solidarnej. Muszą oni również wyraźnie wskazać, czy zgadzają się na zastosowanie przez sąd wyrównania na zasadach słuszności (*billijkheidscorrectie/correction en équité*) w przypadku rozwodu z powodu nieodwracalnego rozkładu

pożycia małżeńskiego (*onherstelbare ontwrichting/désunion irrémédiable*).

W ramach wspólności majątkowej (art. 2.3.54 kodeksu cywilnego) majątek stanowi prawie wyłącznie wspólną własność. Nie ma znaczenia, w jaki sposób został nabyty – zawsze należy on do obojga małżonków.

Umowa małżeńska jest również umową formalną. Wszystkie umowy małżeńskie wymagają formy aktu notarialnego pod rygorem nieważności (art. 2.3.6 kodeksu cywilnego).

3 Czy istnieją ograniczenia swobody organizowania małżeńskich stosunków majątkowych?

Co do zasady małżonkowie mogą dowolnie ustalać małżeński ustrój majątkowy, o ile nie zawrą w nim postanowień sprzecznych z bezwzględnie obowiązującymi normami, porządkiem publicznym lub wymogiem spójności małżeńskiego ustroju majątkowego (art. 2.3.1 kodeksu cywilnego).

4 Jakie są skutki prawne rozvodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa dla majątku małżeńskiego?

W przypadku rozvodu, separacji lub unieważnienia małżeństwa ustaje małżeński ustrój majątkowy, a majątek małżeński podlega likwidacji i podziałowi. Sposób postępowania zależy od obowiązującego małżeńskiego ustroju majątkowego.

W przypadku rozwiązania ustroju ustawowego majątek wspólny automatycznie przechodzi w stan współwłasności „po ustaniu wspólności”. Do czasu likwidacji i podziału majątku małżeńskiego obowiązują przepisy prawa powszechnego dotyczące współwłasności (art. 3.68 i nast. kodeksu cywilnego). W celu likwidacji i ostatecznego podziału majątku małżeńskiego należy dokładnie określić, co wchodzi w skład każdej z trzech kategorii składników majątku (art. 2.3.41–2.3.50 kodeksu cywilnego).

W przypadku rozwiązania ustroju ogólnej wspólności majątkowej wspólne składniki majątku automatycznie przechodzą do wspólnej własności „po ustaniu wspólności”. Z kolei w przypadku rozwiązania ustroju ścisłej separacji majątkowej pozostaje jedynie kwestia likwidacji i podziału wszelkich niepodzielonych składników majątku. W takich sytuacjach zasady dotyczące (sądowej) likwidacji i podziału określa kodeks sądowy (*Gerechtig Wetboek/Code judiciaire*) (art. 1205–1224 kodeksu sądowego). Jeżeli w ramach ustroju rozdzielności majątkowej przewidziano pewne „mechanizmy wyrównawcze” lub jeżeli małżonkowie uzgodnili możliwość wyrównania przez sąd na zasadach słuszności, oczywiście należy je zastosować.

5 Jakie są skutki śmierci jednego z małżonków dla ich małżeńskiego ustroju majątkowego?

Zgodnie z małżeńskim prawem majątkowym, jeżeli umowa małżeńska nie zawiera innych postanowień, majątek wspólny dzieli się po połowie. Pozostały przy życiu małżonek nabywa zatem pełne prawo własności do połowy majątku wspólnego.

Zgodnie z prawem spadkowym po śmierci jednego z małżonków jego połowa majątku wspólnego przechodzi na wyłączną własność pozostałego przy życiu małżonka, który nabywa również prawo użytkowania (prawo do korzystania z majątku i czerpania z niego pożytków) majątku osobistego małżonka, który zmarł jako pierwszy. Zasada ta ma zastosowanie, jeżeli zmarły nie pozostawił dzieci, ale przy życiu pozostaje jego rodzeństwo, przyrodnie rodzeństwo, rodzice lub dziadkowie. Jeżeli zmarły pozostawił dzieci, nabywają one własność całego majątku po zmarłym. Pozostały przy życiu małżonek nabywa jednak prawo użytkowania tego majątku. Jeżeli nie ma rodzeństwa, przyrodniego rodzeństwa, rodziców ani dziadków, pozostały przy życiu małżonek nabywa pełną własność do całego majątku. W umowie małżeńskiej można również zawrzeć szczególne klauzule zapewniające uprzywilejowane traktowanie pozostałego przy życiu małżonka po śmierci współmałżonka (art. 2.3.55 kodeksu cywilnego).

Zgodnie z prawem spadkowym pozostały przy życiu małżonek jest również zabezpieczony na wypadek darowizn dokonanych przez zmarłego wcześniej małżonka. Na przykład pozostały przy życiu małżonek ma prawo do

minimalnego udziału w spadku (zachówek). We wszystkich przypadkach pozostającemu przy życiu małżonkowi przysługuje jednak co najmniej prawo użytkowania połowy majątku spadkowego. Obejmuje ono co najmniej prawo użytkowania nieruchomości będącej głównym miejscem zamieszkania rodziny oraz znajdujących się w niej przedmiotów gospodarstwa domowego, nawet w przypadku gdy wartość tego prawa użytkowania przekracza połowę wartości prawa użytkowania majątku (art. 4.147 kodeksu cywilnego).

6 Który urząd jest uprawniony do podejmowania decyzji w kwestiach związanych z małżeńskim ustrojem majątkowym?

Sprawy dotyczące małżeńskiego ustroju majątkowego podlegają właściwości sądów rodzinnych.

7 Jaki wpływ ma małżeński ustrój majątkowy na stosunki prawne między małżonkiem a osobą trzecią?

Każdy z małżonków ma prawo do rozporządzania swoim majątkiem osobistym (art. 2.3.39 kodeksu cywilnego), z wyjątkiem domu rodzinnego. Nie można go sprzedać ani obciążyć hipoteką bez zgody drugiego małżonka (art. 215 ust. 1 starego kodeksu cywilnego). Przy zarządzaniu majątkiem wspólnym należy się kierować interesem rodziny. Co do zasady oboje małżonkowie mogą zarządzać majątkiem wspólnym i dokonywać codziennych czynności, np. związanych z gospodarstwem domowym i wychowaniem dzieci. W niektórych przypadkach zarządzanie tym majątkiem jest zastrzeżone wyłącznie dla jednego z małżonków, na przykład jeśli czynności te dotyczą jego zawodu (art. 2.3.31 kodeksu cywilnego). W przypadku czynności, do których jeden z małżonków jest uprawniony samodzielnie, drugi małżonek musi uszanować taką czynność (art. 2.3.30 kodeksu cywilnego). W przypadku poważniejszych spraw małżonkowie muszą działać wspólnie. Dotyczy to na przykład zaciągnięcia kredytu hipotecznego lub sprzedaży nieruchomości (art. 2.3.32 i 2.3.33 kodeksu cywilnego). Jeżeli jeden z małżonków nie wyrazi zgody, czynność prawna może zostać uznana za nieważną (art. 2.3.36 i 2.3.37 kodeksu cywilnego).

Zobowiązania zaciągnięte przed zawarciem małżeństwa oraz zobowiązania wynikające z dziedziczenia i darowizn otrzymanych w trakcie trwania małżeństwa mają charakter osobisty (art. 2.3.23 kodeksu cywilnego). Ponadto zobowiązania zaciągnięte przez jednego z małżonków wyłącznie w interesie jego majątku osobistego również mają charakter osobisty (między innymi długi; pełna lista znajduje się w art. 2.3.24 kodeksu cywilnego). Zobowiązania zaciągnięte przez jednego z małżonków na rzecz gospodarstwa domowego i wychowania dzieci stanowią zobowiązania wspólne (między innymi długi; pełna lista znajduje się w art. 2.3.25 kodeksu cywilnego).

Co do zasady każdy z małżonków odpowiada za zaciągnięte przez siebie długi osobiste swoim majątkiem osobistym i dochodami (art. 2.3.26 ust. 1 kodeksu cywilnego). Od tej zasady istnieje jednak szereg wyjątków (zob. art. 2.3.26 ust. 2-4 kodeksu cywilnego). W przypadku długu zaciągniętego przez oboje małżonków dług ten podlega spłacie z majątku osobistego każdego z małżonków oraz z majątku wspólnego (art. 2.3.27 kodeksu cywilnego). Dług zaciągnięty tylko przez jednego z małżonków, który należy do kategorii długów wspólnych, można również, co do zasady, spłacić z majątku osobistego każdego z małżonków oraz z majątku wspólnego. Od tej zasady istnieją jednak wyjątki (zob. art. 2.3.28 kodeksu cywilnego).

8 Krótki opis procedur podziału majątku i ustania stosunków majątkowych w tym państwie członkowskim

Rozwiązana umowa małżeńska traci moc. W przypadku zniesienia ustroju ustawowego małżonkowie lub małżonek pozostały przy życiu muszą sporządzić spis wspólnego majątku ruchomego i długów (art. 2.3.42 kodeksu cywilnego).

Po pierwsze, każdy z małżonków nabywa prawo własności do swojego majątku osobistego. Dla każdego z małżonków sporządza się również zestawienie wszelkich płatności wyrównawczych należnych między majątkiem wspólnym a majątkiem osobistym. Następnie dokonuje się rozliczenia zobowiązań i płatności wyrównawczych oraz podziału majątku netto (art. 2.3.43 ust. 1 kodeksu cywilnego).

Następnie majątek podlega podziałowi, co do zasady na dwie równe części, chyba że postanowiono inaczej (art. 2.3.50 kodeksu cywilnego).

Zniesienia małżeńskiego ustroju majątkowego można dokonać w drodze ugody. Majątek, który podlega wpisaniu do rejestru właściwego biura Głównego Urzędu Ewidencji Gruntów i Budynków (FR: *Administration générale de la Documentation patrimoniale*, NL: *Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie*), dzieli się na podstawie aktu notarialnego. Jeżeli małżonkowie nie mogą dojść do porozumienia w sprawie zniesienia małżeńskiego ustroju majątkowego i podziału majątku, notariusz zajmujący się zniesieniem ustroju majątkowego, wyznaczony wcześniej przez sędziego sądu rodzinnego, sporządza stosowne sprawozdanie. Strony mogą zatwierdzić projekt sprawozdania notarialnego. W przypadku braku zatwierdzenia zgłaszają sprzeciw wobec projektu. Następnie sąd rodzinny może wydać postanowienie zatwierdzające zniesienie ustroju majątkowego, w tym projekt podziału majątku, i oddalić sprzeciw lub uznać sprzeciw za zasadny (w całości lub w części).

9 Jakie są procedury rejestracji nieruchomości i jakie dokumenty lub informacje są zwykle wymagane?

Przeniesienie własności wymaga sporządzenia aktu notarialnego i wpisania do rejestru właściwego biura Głównego Urzędu Ewidencji Gruntów i Budynków.

■ Ostatnia aktualizacja: 08/05/2026

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.